

POTRAGA ZA RAZUMEVANJEM SVETA NA KOŠARKAŠKOM TERENU

Moji prijatelji i ja smo se kao po pozivu okupljali na svim mogućim košarkaškim terenima i onda smo satima trčali, tamo-amo, podučavajući sebe civilizaciji. Danas to zvuči kao kliše, ta pomisao da smo između dva koša iznašli način da razumemo svet, ili bar da razumemo sebe u svetu. Ali jesmo. Ima nečeg matematičkog u toj igri, ne samo u mehanici ubacivanja lopte kroz obruč ili u izvođenju prednje promene; ipak, mene je u njoj privlačio način na koji su se naša tela pretvarala u čistu energiju, intuitivno predosećajući svaki pokret koji se odvija duž dvadeset osam metara terena.

Sve je to samo način da kažem kako sam se u drugom razredu zaljubio u sport koji me je stalno iznova lomio, nepogrešivo. Takođe mi je ulio veru – sve u mom životu moglo je da se promeni kad kažem: *Overena*.

Na betonskom terenu smo sebi opraštali stvari kakve kasnije nismo mogli, kad su nam se godine i nivo umeća promenili tako da basket više nije mogao biti centar našeg postojanja. Bili smo klinci. Išli smo u Osnovnu školu „Vilijam Bins“, nazvanu po čoveku koji nije napisao američku himnu, ali je bio njen katalizator. Dr Vilijam Bins je bio ugledni lekar u Aperi Marlborou, mestu gde moja porodica danas živi i gde bi, da su onomad živeli, bili robovi.

Istorija kaže da su dr Binsa tokom Rata iz 1812. zarobili britanski vojnici i držali ga na brodu *HMS Tonant*. Fransis Skot Ki, pesnik i advokat koji je naposljetku napisao američku himnu, otišao je na to britansko plovilo sa zadatkom da izbavi dr Binsa. Da su nas učili istoriju u osnovnoj školi, rekli bi nam da je naš imenjak bio dovoljno važan da predsednik Džejms Medison odobri misiju njegovog oslobađanja.

Imali su jednostavan plan, da od britanskih vojnika uzmu pisma u kojima će oni opisati kako se dr Bins lepo ophodio prema njima kad ih je zarobio. Pisma su upalila. Binsa su oslobodili, a dok su se vraćali kući, putnici su svedočili britanskom napadu na Baltimor s broda u blizini Fort Makhenrija. Kiova pesma opisuje taj napad i ukomponovana je u melodiju popularne kafanske pesme „Za Anakreonta na nebesima“, nesumnjivo zato što su advokatima u to doba baš kao i danas bila draga žestoka pića.¹

Kad smo bili učenici u Vilijamu Binsu, istoriju nam nisu utuvaljivali u glavu i nijedan nastavnik nam nije objasnio šta znači biti spasen i biti svedok. Ali đavo da me nosi ako nam to košarkaški teren nije utuvio u glavu – šta znači biti spasen i biti svedok – ponekad istovremeno, ali uvek je obruč i splet lanaca okačen na njega bio ono što nas je okupljalo.

¹ Spomenuta pesma (u originalu: „To Anacreon in Heaven“) bila je zvanična himna Anakreontskog društva, udruženja muzičara amatera pretežno iz redova advokata, lekara i drugih viđenijih zanimanja, osnovanog u drugoj polovini 18. veka u Londonu. (*Prim. prev.*)

U to vreme smo sami sebe naučili šta znači rešavati, šta znači stati i onda viknuti „Sledeći“ – jer u basketaškom govoru, nikad ništa nije gotovo. Od poena do poena niti od partije do partije. Bili smo sami tamo, prepušteni sebi da učimo sebe – a danas postoji samo sećanje kako smo razumeli pravila. Možda smo ih načisto izmislili – duplu, korake, ideju dodavanja o tlo i utrčavanja iza leđa.

Počelo je rano, u drugom razredu. Moj nastavnik, jedini kog sam ikad imao čijeg se imena ne sećam, terao nas je da idemo u školsku biblioteku jednom nedeljno. Naša školska biblioteka bila je veća od svake prostorije u zgradi, izuzev sale i kantine. U njenom prednjem delu stajalo je postolje veće od mene i na njemu knjiga takođe veća od mene. Kompletan rečnik. Mislio sam da kompletan znači u kompletu s nečim, na primer, s nečim što će te odvesti daleko od stvarnosti. A knjiga je bila toliko velika da je to imalo smisla – njena za mašnjost i težina neverovatne, sugerišući da zaista sadrži sve reči. Listao sam tu knjigu čisto da bih otkrio šta ne umem da izgovorim.

U toj biblioteci toliko me je još samo privlačila zbirka sportskih enciklopedija, tomova u kojima su sportisti bili razvrstani po prezimenu i koji su me uputili u decenije igre pre mog rođenja. Te godine je veliki odmor pripadao košarci. Na našem igralištu bila su dva cela terena, s mrežicama od lanaca i bez linije za tri poena. Beton je bio ispucao, što će u budućnosti mnogi od nas poricati. Ali budućnost je tad bila veoma daleko. A te enciklopedije su bile pravo blago, i baš tamo u tom trenutku i na njihovim stranicama sačekao me je Erl Monro.

Erl Monro je imao nadimke koji su slutili nedokučivost: Biser, Crna Magija, Crni Isus. Ubacio je pedeset šest poena na jednoj utakmici u prvoj sezoni. Neki bezimni pisac, autor odrednica u enciklopediji, u tom kratkom pasusu koji sam prvo pročitao, kao da je izuzetno uživao u opisivanju Monroovih rolinga i sakrivanja driblinga. Jedan potez, polaganje u kojem pružiš loptu odbrambenom igraču, a onda je spustiš na koleno, kao da mu nudiš da je dodirne, a onda je ponovo podigneš i položiš od tablu u koš, toliko je dobro opisao da sam sutradan izašao na teren s tom tajnom.

To je postao moj potez. Moja verzija Bisera podrazumevala je da me biraju u ekipu kao prvog ili drugog do kraja godine. Nije bilo važno što većina nas ne može da kontinuirano iznosi loptu do obruča. Postajali smo nešto, a ja sam nesvesno otkrio kako ti knjige mogu podariti fizički jezik i razotkriti svet.

Pre nego što smo zaista umeli da igramo, svi smo naučili kako da sanjamo, pa smo svakodnevno iznova pronalazili sebe. Pošto je bio manji od nas ostalih, Kejleb je naučio polaze „iz koraka“, pre nego što se to tako zvalo. Džamario je ispaljivao šuteve s oboda naše mašte. A ja sam iz onih enciklopedija naučio da se krećem, kako sam mislio, s gracioznošću Erla Monroa.

Svako od nas je dodao ponešto svoje haosu sačinjenom od tela što su letela i skakala duž otprilike dvadeset osam metara betona, i uporno smo dolazili i vraćali se sve dok se to što smo donosili na teren nije pretvorilo u poredak. Sećam se kako je Bugi, zajedno s klincom s kojim je većito igrao, bili su poput braće, doneo pik end rol na teren kao da su ga oni izmislili. I sećam se Plavookog Klarena, čiji je nadimak poticao od neobičnog kontrasta boje njegovih očiju od modrocne puti, koji nas je sve podsećao: misterija je za'ebana stvar.

Klarens i ja smo se jednom potukli na terenu. Iskreno, nisam bio plašljiv kad sam samo morao da nađem put do koša ili ukradem loptu, ali kad sam morao da je ostavim i udelim udarce umesto asistencija, umirao sam od straha. Napravio sam bio prejak faul na Plavookom, a on je zamahnuo pesnicom na mene što sam, kako mi sećanje kaže, eskivirao. Zasiurno se samo sećam da smo nastavili da igramo. Uvek smo nastavljali da igramo. Igra je, čak i tad, već bila suviše važna da bi je prekinula jedna tuča.

Sve se to događalo pre nego što sam napunio dvanaest godina. Pre nego što su naša tela isпустиła vonj puberteta. Tamo smo bili dečaci, koji su čekali da ih proglašę vrednim. Tad sam prvi put razumeo šta znači biti slobodan – bezobzirno se prepustiti mogućnosti da postaneš osoba koja je važna, makar samo u jednoj partiji. Poredak koji smo napravili od košarke je potrajao, pa su sati na terenu uskoro poprimili većę značenje od pukog zveckanja lanaca posle pogođenog skok-šuta.

Bilo je to u okrugu Prins Džordž, koji nije Meka nijednog sporta. Ali imali smo beton i uvek smo bili na njemu. Basketali smo na terenima ili na gajbama okačenim na stepeništa, gde god. Postojali smo mi, lopta, ulica i igra nadmudrivanja.

Da bi bio dobar, stvarno dobar, morao si reći čoveku koji te čuva kakav ćeš potez izvesti i onda ga i uraditi, što će reći upravo na terenu sam se naučio vrlini iskrenosti. Bilo na parketu bilo na betonu, nijedna laž nije mogla trajati duže od vremena potrebnog za prednju promenu i dvokorak ka strpljivom košu.

Beton je bio svojevrсна demokratija – teritorija koja je pripadala nama. Nije bilo roditelja, nije bilo nastavnika, nije bilo starijih dečaka da diktiraju lekcije koje smo savladali. Nalazili smo utočiše u onom što je ulivalo strahopoštovanje: lepoti pasa od tlo saigraču koji utrčava, skok-šutu od kojeg lanci odjekuju kao lelek usne harmonike.

Neko vreme sam bežao od istine u svemu tome – najveći deo mog današnjeg karaktera potekao je iz značaja uspešne promene kroz noge u punom trku u kontranapadu i dđdavanja iza leđa saigraču koji se spušta ka košu. Uvek smo bili tamo i učili se, sami ali zajedno, ne uvek savršenstvu ali uvek lepoti.

Možda je cela poenta našeg boravka tamo bila u tome da možemo reći da smo bili tamo. I da imamo kome to da kažemo – jedni drugima. Tamo je bilo mesto koje nam je značilo. Iz perspektive davnog vremena, ako su naše budućnosti donosile neke predstojeće katastrofe (a jesu ih donele), neko se možda i mogao setiti da piše o tim skok-šutevima koje smo sipali s vrhova prstiju. Budući da niko ništa nije zapisao o njima, okrećemo se drugoj najboljoj opciji – sećamo se jedni za druge, da smo sipali te šuteve, i da to i dalje radimo.

(S engleskog preveo Igor Cvijanović)